

Olje- og energidepartementetPostboks 8148 Dep.
0033 OSLOSaksbeh./tlf.nr: Idar Gimmestad/99548819
Deres ref./tlf.nr:
Deres dato:
Vår ref.:
Vår dato:27.08.2021**Høring av forslag til veileder for arealtildeling, konsesjonsprosess og søknader for vindkraft til havs**

Vi viser til høring på forslag til Veileder for arealtildeling, konsesjonsprosess og søknader for vindkraft til havs, der departementet ber om tilbakemeldinger på tildelingsmodellen og prosessen som er foreslått i høringsnotat og veileder. Utbygging av havvind i Nordsjøen vil ha stor betydning for det norske kraftsystemet, og Statnett er generelt opptatt av å sikre en rasjonell utvikling av kraftsystemet og har en viktig rolle å sikre norsk verdiskaping og sikker systemdrift i omstillingen som ligger foran oss. Norge trenger mer kraftproduksjon for å nå målene innen elektrifisering og industriutvikling, og vi mener havvind kan spille en sentral rolle i denne omstillingen.

Statnetts må ha en planrolle for utviklingen av nettet til havs

Regjeringen varslet i Stortingsmelding Energi til arbeid (juni 2021) at Statnett vil få en formalisert rolle som systemansvarlig til havs for å kunne ivareta driftssikkerheten i det totale kraftsystemet på en effektiv måte. Det er svært viktig at kraftsystemet på land og til havs sees i sammenheng for å sikre gode betingelser for norsk verdiskaping og fortsatt høy forsyningssikkerhet. Her kan Statnett bidra med å klargjøre oppgaver og ansvar som systemansvarlig til havs, herunder i arbeidet med utvikling av nødvendige lov-/forskriftsverk.

Statnett mener rollen som systemansvarlig til havs, vår planrolle på land og behovet for å se kraftsystemet i sammenheng, tilsier at vi også må ha en planrolle for utviklingen av overføringsnettet til havs. Dette vil sikre en samfunnsmessig rasjonell utvikling av kraftsystemet, der kapasitet i nettet på land og til havs, samt produksjon og forbruk, sees i sammenheng og utvikles i riktig rekkefølge. At planrollen til havs og til lands utøves av samme selskap vil også styrke gjennomføringen av begge roller. Det er viktig for å sikre koordinering med omfattende behov for nettforsterkninger til andre formål i regionen. 3000 MW havvind tilknyttet Sørlandet vil kreve forsterkning av nettet både på Sørlandet og mot de andre landsdelene. Tilknytningen til land må skje i sterke punkt i nettet, og størrelsen på hver enkelt innmating må tilpasses slik at forsyningssikkerheten kan ivaretas. Den enkelte forbindelse til land vil også få en begrensning i kapasitet gitt av systemansvarlig, i henhold til dimensjonerende feil i det nordiske kraftsystemet. Dette krever en helhetlig planlegging.

Utviklingen av havvind i Europa går veldig raskt, og den europeiske målsettingen på totalt 100 GW havvind i EU og UK innen 2030 setter store krav til en effektiv og robust infrastruktur. Med den tette knytningen Norge har til resten av Europa gjennom våre mellomlandsforbindelser, vil driftssikkerheten i det norske kraftsystemet være avhengig av de valgte løsningene, uavhengig av utbygging i norsk sektor. Derfor samarbeider vi tett med andre europeiske TSO-er innen dette området.

Rammeverket for regulering av offshore nett, hybrider og tilhørende handel i Europa utvikles nå, men er fremdeles i en tidlig fase. Statnett deltar aktivt i utforming av posisjoner i ENTSO-E. Våre posisjoner inn i dette arbeidet bygger på et prinsipp om at TSO-ens oppgaver og ansvar prinsipielt skal være likt på land og til havs. I planlegging og drift må kraftsystemet på land og til havs sees på som ett kraftsystem, og reguleringer og markedsdesign må i størst mulig grad være samordnet for å sikre likebehandling mellom aktørene. Statnett vil fortsatt delta aktivt i europeiske utrednings- og innovasjonsprosesser, og fortløpende gjennomføre utredninger knyttet til norske forhold og rammebetingelser.

Hybrid tilkobling gir bedre samfunnsøkonomi

Vindkraft til havs kan knyttes til land med en radiell forbindelse eller en hybrid nettløsning. Med en hybrid nettløsning knyttes vindkraften til to eller flere land, og infrastrukturen kan benyttes til både ilandføring og utveksling av kraft. En radiell løsning kan utelukkende benyttes til ilandføring, og infrastrukturen vil ikke bli benyttet når det ikke er havvindproduksjon. Det fremgår av veilederen at det legges opp til at vindkraftanlegg i første omgang vil tilknyttes gjennom radialer til Norge, til utlandet eller tilknyttes petroleumsinstallasjoner. Departementet legger opp til at nettanleggene skal planlegges, bygges og finansieres av aktørene til havs og at radialene som bygges regnes som kundespesifikt nett, med de regler som gjelder for anleggsbidrag.

Statnett er enig i at radielle forbindelser er det mest rasjonelle og aktuelle for det åpnete området på Utsira Nord. For Sørilige Nordsjø II mener Statnett at situasjonen er en annen. Statnetts analyser viser at en hybrid nettløsning er vesentlig mer samfunnsøkonomisk lønnsom enn en radiell tilknytning, blant annet på grunn av den relativt korte avstanden til andre land. Statnett mener at det allerede fra første byggetrinn må vurderes å koble produksjonen her til flere land via en hybrid nettløsning.

En hybrid bør planlegges og bygges som ett prosjekt fra oppstart

Det er behov for flere tekniske og regulatoriske avklaringer knyttet til hybrid tilknytning, men Statnett mener det er nødvendig og realistisk å få på dette på plass innen de første havvindparkene i Sørilige Nordsjø ferdigstilles. Avklaringer på markedsdesign og fordeling av flaskehalsinntekter vil påvirke lønnsomheten til havvind, og vi mener det er viktig at dette er avklart før en auksjon. Vårt prinsipielle syn er at markedsregler til havs bør følge de samme prinsippene som på land, og at handelsinntektene behandles på samme måte som mellom dagens markedsområder.

Avklaringer rundt hybrid tilknytning er også viktig fordi en hybrid løsning bør planlegges og bygges som ett prosjekt fra oppstart. Senere ombygging av en radial er ikke teknisk eller økonomisk tilrådelig. Radialer tilrettelagt for fremtidig hybrid sammenkobling vil ha mer omfattende og kompliserte tekniske krav enn en enkel radial, og vil gi vesentlig høyere kostnad og teknisk risiko enn en hybrid som er planlagt og bygget som ett prosjekt.

Statnett er i dag største eier av HVDC-mellomlandsforbindelser i Nordsjøen. Vi har gjennom dette arbeidet utviklet kompetanse og erfaring som vi kan bygge videre på i en rolle som utbygger og eier av hybridløsninger sammen med en eller flere andre TSO-er. En slik eierskapsmodell for hybridforbindelser bør vurderes som et alternativ til at infrastrukturen bygges av aktørene til havs.

I vår oppdaterte Langsiktige markedsanalyse 2020-2050 som ble publisert i juni 2021, ser vi en utvikling på en rekke faktorer som vil bidra til en enda raskere omstilling av energisystem og industri i Europa, og en tydeligere retning mot nullutslipp. For Norge er prognosene for forbruksvekst mer sikker, men dersom ny industri- og næringsvirksomhet skal bli realisert er det nødvendig med tilgang til mer kraft. Et ensidig fokus på radielle løsninger kan etter Statnetts mening vesentlig forsinke utbygging av havvind i Sørlig Nordsjø II og negativt påvirke hvor mye havvind som blir realisert. Det vil også være i utakt med arbeidet som pågår i EU og flere land rundt Nordsjøen knyttet til fremtidig utbygging og tilknytning av havvind.

Mange usikkerhetsmoment utfordrer fremdriften

Det kommer frem i veilederen at Olje- og energidepartementet vil tildele utlysningssområdet ved å gjennomføre en konkurranse om arealet, og at denne som hovedregel gjennomføres som en auksjon. Statnett mener det er for mange usikkerhetsmoment, blant annet når det gjelder tilknytning og anleggsbidrag for nett på land, til at en rettferdig auksjon og konsesjonsprosess kan gjennomføres i henhold til den tidsplanen som er skissert. Det er åpenbart at nettet internt på Sørlandet og mot andre områder må forsterkes i forkant av tilknytning. Dette vil ta mange år, og må være gjenstand for en helhetlig planlegging der havvind er en av flere faktorer. Dette kan gjøre avklaringer om anleggsbidrag krevende, og kan forsinke prosessen.

Det er også viktige spørsmål rundt markedsdesign og rettigheter til flaskehalsinntekter som må avklares på europeisk nivå før en eventuell auksjon, Dette kan tilsi at et annet utvelgelseskriterium enn auksjon kan være hensiktsmessig for å kunne gi en forutsigbar fremdrift.

Utbygging av havvind i Nordsjøen vil ha stor betydning for det norske kraftsystemet de neste tiårene, og Statnett har en viktig rolle for å sikre norsk verdiskaping og sikker systemdrift i denne omstillingen. Vi stiller oss til disposisjon om det skulle være spørsmål knyttet til dette innspillet eller vårt arbeid knyttet til havvind.

Med vennlig hilsen
Statnett SF

Hilde Tonne
Konsernsjef